

Kulturpolitiskt program.

Förslag

PROGRAM

Uttrycker värdegrund och önskvärd utveckling av verksamheten.

POLICY

Uttrycker ett värdegrundsbaserat förhållningssätt och principer för vägledning.

STRATEGI

Konkretiserar ett program eller en policy och utgör en grund för prioritering.

HANDLINGSPLAN

Beskriver konkreta mål och åtgärder.

RIKTLINJER

Säkerställer ett riktigt agerande och en god kvalitet vid handläggning och utförande.

Beslutad av Kommunfullmäktige, den xx månad 201X, § XX

Dokumentansvarig på politisk nivå: X-nämnden
Dokumentansvarig på tjänstemannanivå: Funktion

Sammanfattning

Kulturpolitiken är Örebro kommuns medel för att arbeta strategiskt och hållbart med de kulturella resurserna så att de gynnar samhällsutvecklingen. Den knyter därmed an till flera områden inom samhällsplaneringen som demokrati, hållbar tillväxt, lärande, bildning, stadsplanering, näringslivsutveckling, miljö, klimat och folkhälsa. Kulturpolitiken ska skapa livskvalitet genom att stimulera den enskilde kommuninvånarens lust och intresse av att delta i, och ta del av, kulturella aktiviteter. Kulturpolitiken ska skapa förutsättningar för kommuninvånarnas egen kreativitet, erbjuda kulturella mötesplatser för mångfald och social sammanhållning samt ge förutsättningar för en väl fungerande konstpolitik.

Det kulturpolitiska programmet är ett stöd för beslut när det gäller de prioriteringar som ska göras så att alla invånare kan ta del av och skapa kultur. Det visar på inriktning, strategier och mål för kulturpolitiken under perioden 2018–2022. Ett övergripande mål är att de kommunala kultursatsningarna och prioriteringarna ska ses som investeringar och drivkrafter som bidrar till att skapa reflekterande individer som förstår sig själv och andra. Satsningarna ska ge förutsättningar för att stärka invånarnas fantasi och kreativitet och därmed gynna innovation och utveckling. De ska syfta till att skapa engagemang hos invånarna och fungera som verktyg för social sammanhållning mellan människor med olika bakgrund och förutsättningar.

Delaktighet, tillgänglighet och samverkan är både mål och medel för att genomföra programmet.

Förslaget till kulturpolitiskt program är framtaget av en parlamentarisk grupp bestående av: Behcet Barsom (KD), Carina Svedenberg Widqvist (S), Börje Ström (L), Birgitta Nordlöw (C), Hossein Azeri (M), Helena Ståhl (SD), Tore Mellberg (V) och Fredrik Welander (MP). Sekreterare har varit Peter Alsbjer, Region Örebro län.

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning	5
Delaktighet, tillgänglighet och samverkan	6
Kulturen har ett egenvärde	6
Kulturen – bevara och bryta traditioner	7
Kultur för mångfald	10
Kultur genom civilsamhälle och föreningsliv	12
Kultur som garant för demokrati.....	13
Kultur i samverkan	14
Kultur för barn och unga	15
Kultur i vård, hälsa och omsorg.....	16
Kultur i stadsplaneringsprocessen.....	17
De professionella kulturutövarna.....	18
Offentligt finansierade kulturinstitutioner.....	18
Kulturella och kreativa näringar.....	19
Mötesplatser och arenor för kultur	20
Kultur och skola	20
<i>Kulturskolan</i>	20
<i>Folkbibliotek och skolbibliotek</i>	21
Kultur för ökad attraktionskraft	22
Kulturturism	22

Inledning

Kultur är ett brett begrepp som innefattar människors levnadsmönster, traditioner och normer. Kultur handlar om människans behov av att uttrycka sig, om att uppleva och om att tillhöra ett sammanhang. Kulturen och dess olika uttryck spelar en central roll för såväl individens som hela samhällets utveckling. Kultur är en mänsklig rättighet för alla. Den ska därför vara tillgänglig för alla kommuninvånare oberoende av vilka de är, var de bor och vilken ekonomi de har. Tillgången till kultur är därmed ett samhällsansvar, vilket betyder att kulturen ska genomsyra alla politikområden inom kommunen. Det är först när politikområdena knyts samman som Örebro kommun får en enhetlig kulturpolitik.

Kulturpolitiken är Örebro kommuns medel för att arbeta strategiskt och hållbart med de kulturella resurserna så att de gynnar samhällsutvecklingen. Den ska skapa livskvalitet genom att stimulera den enskilde kommuninvånarens lust och intresse av att delta i, och ta del av, kulturella aktiviteter. Kulturpolitiken ska skapa förutsättningar för kommuninvånarnas egen kreativitet, erbjuda kulturella mötesplatser för mångfald och social sammanhållning samt ge förutsättningar för en väl fungerande konstpolitik. Konstpolitik handlar om att värna konstarnas och konstutövarnas möjligheter att verka fritt, självständigt och obundet. Konstarnas är den del av kulturen som består av till exempel litteratur, musik, dans, teater, bild och form, film samt arkitektur. Inom konstpolitiken betonas den estetiska dimensionen, konstens oberoende och egenvärde.

Det behövs ett gemensamt lärande mellan de verksamheter som arbetar med kulturfrågor inom kommunens olika förvaltningar och ett helhetsperspektiv så att insatser kan prioriteras och få kraft. Detta kan åstadkommas dels genom att det kulturpolitiska programmet följs upp i konkreta handlingsplaner i berörda verksamheter, dels genom att en gemensam, förvaltningsövergripande handlingsplan tas fram.

En speciell utmaning för Örebro kommuns kulturpolitik är att förhålla sig till nyskapande kulturformer och konstarter. Nyskapande kulturformer handlar om experimenterande och kulturell verksamhet som inte funnits tidigare. Det kan handla om nya former och nya sätt att använda färg, ljud, tempo rörelse och teknik. Gränsöverskridande uttrycksformer och genreupplösning, som till exempel spelkultur, spoken word och lajv kan vara varianter av nyskapande. Nyskapande kulturformer tillför nya perspektiv på samhällsutvecklingen. De bidrar till att individen får nya, annorlunda tankar, upplevelser och känslor. Därför är det viktigt att det finns kunskap och kännedom om – men också stöd och uppmuntran till – nya konstarter som går över gränserna mellan de etablerade konstarterna.

Delaktighet, tillgänglighet och samverkan

Örebro kommuns kulturpolitiska program utgår från FN:s deklaration om de mänskliga fri- och rättigheterna, FN:s konvention om barnets rättigheter samt en humanistisk människosyn som framhäver den enskilda människans värde och utvecklingsmöjligheter i livet och i samhället.

Programmet är ett stöd för beslut när det gäller de prioriteringar som ska göras så att alla invånare kan ta del av och skapa kultur. Det visar på inriktning, strategier och mål för kulturpolitiken under perioden 2018–2022. Ett övergripande mål är att de kommunala kultursatsningarna och prioriteringarna ska ses som investeringar och drivkrafter som bidrar till att skapa reflekterande individer som förstår sig själv och andra. Satsningarna ska ge förutsättningar för att stärka invånarnas fantasi och kreativitet och därmed gynna innovation och utveckling. De ska syfta till att skapa engagemang hos invånarna och fungera som verktyg för social sammanhållning mellan människor med olika bakgrund och förutsättningar.

En hållbar utveckling och en vital kultur är ömsesidigt beroende av varandra. Kulturen bidrar till att Örebro uppfattas som en attraktiv plats för invånare och besökare. Kulturpolitik knyter därför nära an till flera områden inom samhällsplaneringen som demokrati, hållbar tillväxt, lärande, bildning, stadsplanering, näringslivsutveckling, miljö, klimat och folkhälsa. Delaktighet, tillgänglighet och samverkan ska ses som både mål och medel för att genomföra programmet.

Det kulturpolitiska programmet samspelar med motsvarande nationella och regionala dokument. Målen för den nationella kulturpolitiken säger att ”Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling”. För att nå målen ska den nationella kulturpolitiken främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor samt främja kvalitet och konstnärlig förnyelse. Kulturpolitiken ska främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas. Den ska främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan. Barns och ungas rätt till kultur uppmärksammas särskilt i den nationella kulturpolitiken. Prioritering för den regionala kulturplanen 2016–2019 är kultur för alla med ett särskilt fokus på barn och unga. Samverkan över gränser är ett viktigt medel.

Kulturen har ett egenvärde

EU och OECD använder åtta nyckelkompetenser när de belyser vad varje medborgare behöver för att klara sig väl i ett kunskapssamhälle och vilka kompetenser varje land behöver för att utvecklas hållbart och stärka sitt humankapital. En av dessa nyckelkompetenser benämns Kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer, vilket syftar till medvetenhet om betydelsen av kreativa uttryck som återspeglar idéer, erfarenheter och känslor i olika kulturformer och konstarter. Olika kulturella uttrycksformer har en central betydelse för varje individs utveckling, mognad och socialisation. Kultur förenar kunskap, lärande, kommunikation, lust och kreativitet. Därför har kulturen ett egenvärde i betydelsen av att tydliggöra människans liv som något mer och djupare än den materiella livsdimensionen.

Kulturen – bevara och bryta traditioner

För att kunna förstå och tolka sin samtid, och vara förberedd på framtiden, krävs en kunskap om historien och de lärdomar som kan dras av den. Därför finns det en röd tråd mellan kulturarv, kulturmiljö, konstarter och näringsliv.

Kulturarv är ett brett begrepp för de kulturella uttryck som går i arv från generation till generation. Det innefattar både materiella uttryck, som byggnader och platser, och immateriella uttryck som traditioner, berättelser, människors sätt att relatera till varandra och själva platsens historia. Örebro kommun består av flera orter som alla har sin historia, sina traditioner och berättelser. Med sitt strategiska läge mellan gruvorna och hyttorna i Bergslagen och vattenvägarna ut i världen har staden Örebro med sitt omland haft en stor betydelse för landets utveckling. Berättelsen om Örebro handlar därför om en mötes- och handelsplats; vilket kan illustreras av den årliga Hindersmässan – en av landets äldsta marknadsplatser. Örebro är en stad präglad av möten i vid bemärkelse. Inte minst gäller detta den starka förankring som frikyrkorörelsen, nykterhetsrörelsen och arbetarrörelsen tidigt hade. Relationer mellan människor växte sig starka. Tillsammans tar man olika slags initiativ för att handgripligen göra samhället bättre. Exempel kan plockas fram ända från stadsbranden 1854 då invånarna tillsammans gjorde vad de kunde för att hysa de hemlösa. Många tidiga entreprenörer, särskilt de med förankring inom frikyrkorörelsen tog socialt ansvar för sina anställda. Många av dessa insatser blev till institutioner som övergick i samhällets regi och blev till vår gemensamma omsorg och välfärd under 1900-talet. På så sätt bidrog de till att bilden av mönsterstaden Örebro växte fram.

Vårt kulturarv fungerar som bärare och förmedlare av estetiska, etiska och humanistiska värden. Viktiga kulturarvsinstitutioner i Örebro är till exempel det kommunala stadsarkivet, det föreningsdrivna ArkivCentrum och stiftelsen Örebro Läns Museum. Wadköping, som med sina trähus och gårdar skildrar Örebros äldre stadsmiljö, är ett unikt exempel på ett levande kulturarv och en levande kulturmiljö.

Kulturmiljö är en del av kulturarvet. Kulturmiljön är den av människan påverkade fysiska miljön – platser där människor bott och verkat. Det kan gälla allt från enskilda fysiska objekt till stora landskapsavsnitt. De nationella kulturmiljömålen lyfter vikten av ett hållbart samhälle med en mångfald kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas. Målen lyfter också fram människors delaktighet samt vikten av ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser. Ett mål poängterar vikten av en helhetssyn på förvaltningen av landskapet vilket innebär att kulturmiljön tas tillvara i samhällsutvecklingen. Länsstyrelsen spelar en viktig roll när det gäller att bevara och utveckla de unika kulturmiljöer och kulturhistoriska värden som finns i Örebro. Länsstyrelsen och Örebro kommun har därför beslutat att två särskilt värdefulla kulturlandskap ska skyddas som kulturresevat: Karlslund och Sommarro.

Konstarterna är den del av kulturen som består av till exempel litteratur, musik, dans, teater, slöjd och konsthantverk, bild och form, film samt arkitektur. Konstarterna kommenterar samtiden, historien och framtiden. De bidrar till protest, till att utmana det bestående, till att kritiskt granska och ifrågasätta makt, politik, det offentliga livet och de kommersiella krafterna. Samtidigt är det sköna och det sublimala, konsten som njutning viktiga former för det konstnärliga uttrycket.

Kulturella och kreativa näringar (KKN) visar hur värdena av estetiska aspekter och upplevelser är viktiga för samhällsekonomin. Det finns en koppling mellan kultur, kreativitet och näringsliv som innebär att kulturpolitik och näringspolitik delvis överlappar varandra. KKN spänner över flera sektorer – som kultur, kulturarv, medier,

näringsliv och turism och kan omfatta allt från konstnärlig verksamhet till spelkultur, matkultur, mode, design och sport. De kulturella och kreativa näringarna leder till nya arbetstillfällen och utgör en dynamisk och allt viktigare del av näringsliv och samhällsekonomi.

Digital kultur

Internet, digitala och nätbaserade miljöer dominerar idag stora delar av vardagslivet och vår kultur. Det digitala samhället skapar nya möjligheter och kulturmönster genom exempelvis ökad interaktion, gratiskultur, snabbare tempo och ökad kulturkonsumtion. Genom den digitala tekniken skapas möjligheter till olika slags interaktiva och konstnärliga uttrycksformer. Den digitala tekniken förändrar inte bara de konstnärliga uttrycken, den leder dessutom till nya gränsöverskridanden mellan konstarter och en ökad kommunikation mellan människor. Digital teknik är därtill en förutsättning för att bevara och tillgängliggöra kulturarvet.

Att få tillgång till, förstå och kunna värdera och uttrycka sig genom olika medieformat är en viktig demokratifråga. Kompetenser om hur digital teknik fungerar kommer att vara av största betydelse för förståelse av världen och påverkar allt från mellanmänniskliga relationer och samhällsutveckling till kulturkonsumtion och kulturproduktion.

Särskilt inom skolans område blir det viktigt att arbeta med tre nyckelkompetenser med koppling till digital kultur: kulturell kompetens, kritisk kompetens och kreativ kompetens.

Därför ska Örebro kommun

- främja digitalt skapande
- tillsammans med andra aktörer inom kulturområdet stödja arbetet med digitalisering och därmed göra kulturen mer tillgänglig t ex genom att erbjuda mer fri wi-fi
- medverka till digitalt innanförskap. Man ska kunna ta del av allt även om man inte har tillgång till t ex Iphone

Kultur för mångfald

Alla människors tillgång till kultur är en mänsklig rättighet som innebär att alla - oavsett kön, ålder, socioekonomiska förutsättningar, bostadsort, etnisk identitet, religiös tillhörighet, ålder, språk, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller könsuttryck samt funktionsnedsättningar – har lika rättigheter och möjligheter till kultur.

Kultur kan beskrivas som det kitt som håller ihop ett samhälle som präglas av människors olikheter, mångfald och mångkultur. Kulturen är ett effektivt verktyg för samhällets ambitioner när det gäller inkludering och integration. Den är också en identitetsmarkör som visar på sammanhang för individen, men också för olika grupper, deras historia och roll i samhället. Kultur innebär möten och bidrar till mötesplatser för samtidens uttryck, samtal, upplevelser och skapande i en inkluderande mångfald. Det är därför självklart att kulturpolitiken i Örebro kommun bejakar en mångfacetterad kulturverksamhet som riktar sig till alla invånare.

Örebro blir allt mer internationellt. Här bor människor från mer än 165 länder. Här talas ett 60-tal olika språk. Det innebär att många Örebroare är födda utomlands eller har anknytning till andra länder. I flera bostadsområden finns en tydlig tendens till segregation. Genom kommunens kulturaktiviteter finns ett strategiskt verktyg som kan motverka segregation och utanförskap och dessutom vara en del av integrationsprocessen, inte minst när det gäller språkinläring.

Enligt lagen om nationella minoriteter har samhället ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Samhället ska även främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av minoritetsspråket ska särskilt främjas. Tillgång till kultur på det nationella minoritetsspråket är avgörande för ett språks revitalisering. Av landets fem nationella minoriteter och minoritetsspråk sverigefinnar (finska), romer (romani chib), judar (jiddisch), samer (samiska) och tornedalingar (meänkieli) är den sverigefinska gruppen störst i Örebro kommun. Kommunen är en del i det finska förvaltningsområdet vilket innebär ett speciellt ansvar även inom kulturverksamheten.

Teckenspråket är ett tydligt kännetecken för Örebro. I kommunen finns över tusen teckenspråkiga primäranvändare. Räknar man med anhöriga är antalet teckenspråkiga betydligt högre. Här finns Sveriges enda riksgymnasier för döva och hörselskadade, vilket innebär att i princip alla landets teckenspråkiga ungdomar bor i Örebro under sin gymnasietid. Möjlighet till kulturutövande och till ett rikt kulturliv ska gälla även för den teckenspråkiga delen av befolkningen. Den offentliga sektorn har enligt språklagen ett särskilt ansvar för att skydda och främja det svenska teckenspråket.

Att trots olika funktionsförmågor kunna delta i och vara en del i samhället och kulturlivet är en lagstadgad rättighet. Alla ska kunna ta del av kulturlivet utifrån sina egna möjligheter i olika skeden av livet. Det gäller oavsett vilka fysiska, psykiska eller kognitiva funktioner en person har. Dock finns det fortfarande många hinder för personer med funktionsnedsättning att kunna delta i kulturlivet, i konstnärliga utbildningar eller att arbeta professionellt inom kulturlivet.

Kulturen är ofta en föregångare när det gäller att ifrågasätta stereotypa könsroller. Samtidigt finns det många kulturformer som är starkt könssegregerade. Precis som samhället i stort uppvisar kultursektorn brister vad gäller jämställdhet mellan könen och synen på könsidentitet och könsuttryck. Även när det gäller kulturkonsumtion finns det förhållanden där jämställdhet inte råder. För att på allvar bryta mönster och skapa utrymme för verklig jämställdhet krävs ett aktivt långsiktigt arbete som hänger ihop med andra delar av samhällsutvecklingen och samhällets syn på kön, könsidentitet och könsuttryck.

Även om alla människors tillgång till kultur är en mänsklig rättighet kan det finnas sammanhang där grupper riskerar att ställas utanför samhällets kultursatsningar. Ett exempel är möjligheten att delta och medverka i kulturaktiviteter som innebär att det krävs resor till platsen för aktiviteten. Förskolor och skolor, speciellt på landsbygden, är till exempel ofta beroende av kollektiva trafikmedel för att uppleva konserter eller teater. Ytterligare en dimension av tillgänglighet handlar om kulturinstitutionernas öppettider. En ambition bör vara att ha så generösa öppettider som möjligt, så att allmänheten kan få ökad tillgång till de tjänster och upplevelser som erbjuds.

Därför ska Örebro kommun

- skapa förutsättningar för alla invånare, i stad som på landsbygd, att kunna ta del av kultur, utöva kultur, påverka kultur och synliggöras i kulturen
- skapa förutsättningar för ett kulturliv som både bevarar och välkomnar förnyelse och nyskapande
- arbeta aktivt för att bryta de segregationsmönster som finns i kulturformer och kulturutövande när det gäller genus, etnisk mångfald, personer med funktionsnedsättning och tillgänglighet
- utveckla arenor för erfarenhetsutbyte inom kulturområdet över de kommunala förvaltningsgränserna kring genus, etnisk mångfald, personer med funktionsnedsättning och tillgänglighet
- utveckla kulturaktiviteter i stadsdelar som har en hög andel personer i socialt utanförskap
- säkerställa kommunens åtaganden enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk
- genom samverkan med dövrörelsen och med Region Örebro län säkerställa åtaganden för kulturaktiviteter av, med och för teckenspråkiga
- samverka med civilsamhälle och föreningsliv om att identifiera hinder för personer med funktionsnedsättning för att möjliggöra deras fulla deltagande i kulturlivet.

Kultur genom civilsamhälle och föreningsliv

En av Örebros största tillgångar är invånarnas engagemang i civilsamhället, det vill säga de arenor där människor agerar tillsammans för gemensamma intressen. Inom kulturområdet har Örebro en lång tradition av ideburen föreningsverksamhet, där körsången är ett gott exempel. Den första kören bildades i en frikyrka redan 1868 och på 1950-talet fanns körer i de flesta av Örebros större kyrkor. Idag är körlivet i Örebro ett förgrenat nätverk inom hela civilsamhället som bidrar till social sammanhållning och bildning. Att beteckna Örebro som en körstad är därför relevant.

Civilsamhällets kultur och föreningsliv omfattar allt från barn- och ungdomsverksamhet till kultur för seniorer. Föreningslivet och studieförbunden har en grundläggande betydelse genom att erbjuda olika former för deltagande och därigenom stärka människors kreativitet och möjligheter att skapa själva. Det är av stor vikt för Örebro kommun att ta tillvara på de ideella krafter som med sin insats ger så stor behållning för människor i alla åldrar. Det är också angeläget att koppla den livliga amatörverksamheten till det professionella kulturlivet. Samarbetet kan exempelvis gälla gemensamt utövande, men de professionella kan också tjäna som goda förebilder för amatörerna.

Kommunens kulturföreningar är ofta beroende av offentlig finansiering för sin verksamhet. Samtidigt är kommunen beroende av ett aktivt föreningsliv som komplement till kulturinstitutionernas arbete. Studieförbund och kulturföreningar är till exempel viktiga arrangörer. Arrangemangen genomförs ofta i samverkan, tillsammans med kulturinstitutionerna eller med ekonomiskt bidrag från kommunen.

Därför ska Örebro kommun

- stödja invånarnas engagemang i kultur- och föreningslivet och ta tillvara de ideella krafter som med sin insats ger så stor behållning för människor i alla åldrar
- verka för att det finns ett varierat utbud av stora och små arenor för såväl amatörer och ideella föreningar som den professionella kulturen. Det bidrar till att skapa bredd i kulturutbudet och kulturell mångfald
- verka för att kommunens kulturföreningsbidrag ses som en samhällsnytta och finansieras därefter

Kultur som garant för demokrati

Alla människors rätt och möjligheter att uttrycka sig på olika sätt värnas genom en oberoende och mångfacetterad kultur. Den stärker invånarnas självförtroende, inlevelseförmåga och medvetenhet. En sådan kultur bygger på yttrandefrihet och allas möjlighet att delta i samhällsdebatten. Det civila samhället bidrar med en bred och varierad kulturverksamhet som har stor betydelse i många människors liv. Den breda kulturen skapar sammanhållning och identitet och levandegör kulturarvet. Det finns ett tydligt samband mellan människors engagemang i frivilliga kulturnätverk och hur väl demokratin fungerar i ett samhälle. Detta samband stödjer samhällsutvecklingen genom att det skapar grunden för ett socialt och kulturellt kapital.

I ett kunskapssamhälle – där kombinationen demokrati och kunskap är helt avgörande för samhällets utveckling och människors välbefinnande – har skola, utbildning och folkbildning en central betydelse. Folkbildningen är en del av civilsamhället som kännetecknas av en demokratisk kunskaps- och människosyn och som utgår från kritiskt tänkande och kunskapsökande individer. Kunskap är något som berör hela människan med alla sinnen. Handens kunskap, hjärtats kunskap, huvudets kunskap – hela kroppens kunskap är lika viktiga. Individens förmåga att samverka med andra blir en bas för själva lärandet.

Ett speciellt ansvar för demokratin har kommunens bibliotek. De har en lagstadgad skyldighet att verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Därför ska Örebro kommun

- utveckla kulturaktiviteter i samverkan med civilsamhälle och föreningsliv med syfte att stärka demokratin i lokalsamhället
- genom biblioteken fortsätta att verka för det demokratiska samhällets utveckling genom kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Kultur i samverkan

Kulturen skapas och utvecklas i samverkan med andra sektorer och nivåer i samhället. Kulturutövarna och kulturkonsumenterna är på olika sätt beroende av att kulturpolitiken och dess finansiering hänger ihop mellan den kommunala, regionala, nationella och internationella nivån.

Även om ansvaret för att förverkliga kommunens kulturpolitik ligger hos kulturnämnden ska kulturpolitiken genomsyra alla programområden inom Örebro kommun. Kulturprojekt och kulturaktiviteter finns inom flera förvaltningar, till exempel inom skola, omsorg och äldreomsorg samt som en del av marknadsföringen av kommunen. En hög grad av samsyn och samordning är framgångsfaktorer om kulturaktiviteter med kommunal huvudman ska kunna ge förväntad effekt, uppfylla de politiska målen och vara långsiktigt hållbara. Det behövs ett gemensamt lärande mellan de verksamheter som arbetar med kulturfrågor inom kommunens olika förvaltningar och ett helhetsperspektiv så att insatser kan prioriteras och få kraft. Detta kan åstadkommas dels genom att det kulturpolitiska programmet följs upp i konkreta handlingsplaner i berörda verksamheter, dels genom att en gemensam, förvaltningsövergripande handlingsplan tas fram.

Samverkan har blivit en allt mer betydelsefull faktor i den nationella och regionala kulturpolitiken. I och med statens styrning genom kultursamverkansmodellen påverkas hela kulturområdet. Den regionala kulturplanen är ett styrdokument för ökad samverkan som också berör den kommunala nivån. Kommunen samverkar med Region Örebro läns utvecklingsledare inom kulturområdet både formellt, genom samverkansavtal, och informellt, genom omvärldsbevakning och kunskapsspridning.

Örebro är länets regionala centrum. Här finns regionens största kulturaktörer, de stora institutionerna och viktiga kulturarenor. Därmed har kommunen ett stort medansvar för genomförandet av den regionala kulturplanens utvecklingsmål. Genom att ansvarsbilden när det gäller ägandet skiftar mellan kulturinstitutionerna finns risken att Örebro kommun inte naturligt finner former för regional samverkan. Utvecklingen av såväl region som kommun kräver att samverkansformerna mellan dem görs tydligare. Örebro Konserthus är till exempel en resurs som kan bidra till kvalitet och konstnärlig förnyelse i hela regionen genom musikalisk och scenteknisk kompetens och utrustning.

Därför ska Örebro kommun

- utveckla samverkan mellan kommunens olika förvaltningar och nämnder för genomförande av kulturpolitiken samt för generell utveckling när det gäller kulturfrågorna
- tydliggöra ansvaret för kulturfrågorna mellan de kommunala förvaltningarna och med Region Örebro län, på såväl tjänstemannanivå som på politisk nivå
- aktivt medverka till att utveckla regionala kulturplaner och kulturverksamheter i samverkan med regionen, kulturinstitutioner och kulturföreningar
- genom samverkan med kulturinstitutioner och organisationer samt med lokala och regionala arrangörer bidra till att stärka den kulturella infrastrukturen.

Kultur för barn och unga

Grunden för att det både finns kulturutövare och människor som tar del av kulturutbudet bygger på att intresset för kultur väcks tidigt hos barn och unga. Örebro kommun har därför ett särskilt ansvar för att barn och unga får ta del av kulturella upplevelser, både som åskådare och deltagare. Ansvaret gäller också att barn och unga ges möjlighet att delta i dialoger om kulturens utveckling och framtid i kommunen.

Barn och unga ska ges möjlighet att växa upp i en miljö där det är enkelt att lustfyllt och nyfiket ägna sig åt eget skapande och att möta andras uttryck. Mötet med konst och kultur stödjer unga människors utveckling till självständigt tänkande, empatiska och kreativa individer. Örebro kommun ska utifrån barns egna behov och önskemål – främja deras deltagande i kulturlivet såväl i skolan som på fritiden, i föreningar, på fritidsgårdarna, på biblioteken och på Kulturskolan. Örebro kommun arbetar därför för ett kulturliv där barn och unga är delaktiga och har möjlighet att uttrycka sina åsikter. Unga måste få komma till tals vid politiska beslut i kulturfrågor.

Det ska vara enkelt för barn och unga att förverkliga sina kreativa idéer i Örebro. Ett sätt att stärka skapande på deras egna villkor är en fortsatt satsning på ungas mötesplatser. Kommunens fritidsgårdar är exempel på sådana mötesplatser, men med speciella förutsättningar. Fritidsgårdarna utgår från en folkrörelsetradition där centrala komponenter är bildning och frihet. Syftet är att öka ungdomarnas känsla av livssammanhang vilket gör att det finns en tydlig koppling till kulturområdet. På många fritidsgårdar bedrivs därför kulturell verksamhet i form av eget skapande i samarbete med till exempel Kulturskolan.

Ungdomar ska också ges utrymme och möjligheter till eget skapande utifrån sina egna förutsättningar och villkor. Unga kulturutövare bedriver och organiserar ofta sin verksamhet på andra sätt än den äldre och mer etablerade föreningsrörelsen. Unga människor med gemensamma intressen sluter sig samman och etablerar nya arenor på egen hand. Denna egenorganiserade verksamhet handlar ofta om att ungdomarna själva, eller med visst stöd, skapar nya mötesplatser som bygger på deras egna initiativ. Därför samarbetar Örebro kommun med Region Örebro län om modellen med Ung peng – ett bidrag som uppmuntrar och stöttar ungdomar att genomföra arrangemang för personer i åldrarna 13-25 år. Det är nödvändigt att kommunen anpassar regler och olika stödformer för att bidra till nya möjligheter för dessa verksamheter och grupper.

Därför ska Örebro kommun

- skapa förutsättningar så att alla barn och unga ska få lika möjligheter att möta många olika kulturella upplevelser och konstnärliga verksamheter samt stimuleras till eget skapande både i skolan och på fritiden
- fortsätta utveckla samverkan mellan fritidsgårdarna, civilsamhället, kulturskolan och biblioteken
- göra det möjligt för barn och unga att uttrycka sina åsikter och komma till tals vid politiska beslut i kulturfrågor

Kultur i vård, hälsa och omsorg

Kultur i vården kan sägas vara ett komplement till den medicinska vården och bygger på en vårdideologi där människan ses som en helhet. För ett maximalt tillfrisknande måste både kropp och själ stimuleras. Kultur i vården kan vara dans, musik, teater, litteratur, slöjd, bildkonst eller andra aktiviteter som erbjuder stimulans för sinnen och som kan ge vårdtagare eller boende möjligheter till förbättrad hälsa och ökad livskvalitet. Arbetet med kultur i vård, hälsa och omsorg bygger på övertygelsen att konst och kultur kan bidra till att förändra individer och samhällen. Kulturen spelar en viktig roll för ett ökat välbefinnande, som terapi och som drivkraft för skapande.

Kultur är viktigt för folkhälsan. Örebro kommun deltar därför i det folkhälsoavtal som Region Örebro län tecknat med Örebro läns bildningsförbund med syfte att, bland annat, erbjuda kulturaktiviteter för särskilt utsatta grupper. Kulturaktiviteter har betydelse för hälsa och rehabilitering när andelen äldre ökar i befolkningen. Kulturaktiviteter för äldre bryter isolering och ökar känslan av delaktighet. En grupp med speciella behov, som finns i riskzonen för utanförskap och isolering, är äldre invandrare. Dessa kan ha särskilda behov som kräver speciella insatser inom äldreomsorgen, som till exempel att kunna kommunicera på sitt hemspråk.

Inom kommunens äldreomsorg ska fler kulturella aktiviteter genomföras med syfte att öka livskvaliteten och stimulera till ett aktivt liv hos vårdtagare och boenden. Det är viktigt att det finns ett samspel mellan vårdpersonalen och vårdtagarna och att kulturaktiviteterna utgår från de behov och intressen som vårdtagarna ger uttryck för. Om kulturaktiviteterna ska bli en del av vardagen krävs att de tas in i verksamhetsplaneringen hos alla instanser inom vård och omsorg samt även hos de kommunala kulturinstitutionerna. Det krävs kontinuerlig fortbildning och samordning för de arbetsuppgifter som satsningar på kultur för äldre och kultur i omsorg innebär.

Därför ska Örebro kommun

- utveckla samverkan med regionala aktörer när det gäller kultur inom vård och omsorg samt folkhälsa
- integrera kulturområdet tydligare i verksamhetsplaneringen så att kulturaktiviteter kan användas i den dagliga verksamheten inom vård och omsorg
- verka för ökad samverkan med civilsamhället och folkbildningen för att, tillsammans med andra kulturaktörer och kulturinstitutioner, utveckla kulturaktiviteterna inom omsorg och äldreomsorg
- genom kulturen verka för en bättre folkhälsa.

Kultur i stadsplaneringsprocessen

Kulturplanering är en metod med vars hjälp kommunen kan bredda den traditionella stadsplaneringen för att arbeta strategiskt med att integrera kulturella värden och resurser i stadsplanering. Kulturens breda och djupa förankring i lokalsamhället utgör en förnyelsekraft och kan bidra till att skapa nya demokratiska arenor och kulturella mötesplatser mellan olika intressegrupper och åsiktsriktningar i samhället. För att detta ska vara möjligt är det viktigt att skapa förutsättningar så att kulturlivet och mötesplatserna finns nära människorna i såväl centrum som i stadsdelar och på landsbygden. Kulturen ska vara tillgänglig för alla kommuninvånare oberoende av var de bor och vilken ekonomi de har.

Kulturplaneringens huvudsyfte är att, med hjälp av kultur i vid bemärkelse, skapa en socialt hållbar och attraktiv livsmiljö i stad och på landsbygd. Kulturplanering är ett sätt att ta vara på en kommuns kulturella resurser och visa på hur dessa kan bidra till kommunens utveckling. Genom att använda historien och kulturarvet som verktyg i arbetet med stads- och landsbygdsutveckling skapas en plats med stark identitet, med djup och förankring. Ansvar för att genomföra detta är gemensamt mellan invånare, kommunens tjänstemän och förtroendevalda, men förutsätter tydliga roller och tydlig ansvarsfördelning. Genom kulturplanering finns goda möjligheter att uppnå delaktighet och engagemang från kommuninvånarna genom att tillsammans beskriva ortens historia eller identifiera platser som är viktiga lokalt, i minnen och i berättelser. Viktiga samverkanspartners i kommunens arbete med kulturplanering är kulturarvsinstitutionerna samt länsstyrelsens program för kulturmiljö i Örebro län.

Byggnadskulturens och arkitekturens betydelse för en Orts karaktär och identitet är fundamental. Frågor om stadsutveckling ska därför bygga på demokratisk medverkan och dialog. Därmed blir den kulturpolitiska dimensionen viktig. En attraktiv livsmiljö skapas genom att flera faktorer samverkar. Att det finns mötesplatser och kulturella och sociala knutpunkter av olika slag är avgörande. Ansvar för att det skapas mötesplatser och knutpunkter måste därför tas av flera förvaltningar i samverkan. Utmaningen är att genom en långsiktig och ökad samverkan med andra säkra behoven i den strategiska planeringen av Örebro kommun.

Därför ska Örebro kommun

- utveckla förvaltningsöverskridande samverkan vid planeringen av kulturella och sociala mötesplatser såväl i stadsdelarna som på landsbygden.

De professionella kulturutövarna

De professionella kulturskaparna ska uppleva att Örebro är en inspirerande och välkomnande plats för besökande och lokala konstnärer och artister. Goda ekonomiska, lokalmässiga och konstnärliga förutsättningar är framgångsfaktorer om kulturinstitutionerna ska kunna samverka, tillvarata och utveckla såväl de verksamma professionella kulturutövarna som de nya unga talangerna.

De välutbildade konstutövare som finns i kommunen behöver ständigt nya utmaningar för att kunna fördjupa och utveckla sin kompetens och bidra till att stärka Örebros nationella och internationella lyskraft i kulturvärlden. Örebros rika kulturliv har goda förutsättningar att utveckla fler utbildningsmöjligheter på alla nivåer och inom alla konstarter. För barn och unga erbjuds utbildning på fritiden via kultur- och musikskolor samt verksamheter kopplade till studieförbunden. Musikhögskolan vid Örebro universitet är ett av flera exempel på universitetets satsningar på utbildning för yrkesverksamma utövare inom kulturområdet. Örebro Konstskola är en viktig startpunkt för många av de konstnärer som verkar i Örebro med omnejd.

Offentligt finansierade kulturinstitutioner

I Örebro finns en hög professionell kompetens inom de offentligt finansierade kulturinstitutionerna. Här finns professionella kulturskapare inom de olika konstarterna som spelar en avgörande roll för den konstnärliga kvaliteten och utvecklingen av kulturlivet i Örebro. Att de olika kulturinstitutionerna arbetar i en bred samverkan med andra kulturutövare och civilsamhället har även det stor betydelse för att utveckla kulturlivet i Örebro kommun och i hela länet.

Till de professionella kulturaktörerna hör Örebro konsthall och kommunens filmverksamhet kopplad till den kommunala biografen Bio Roxy som fungerar som en komplementbiograf. Båda verksamheterna har ett folkbildande uppdrag och är viktiga mötesplatser för kultur. Ofta samarbetar de båda verksamheterna brett över kulturgränserna. Konsthallen bjuder in till samhällsdebatt om konstens och kulturens villkor och Bio Roxy visar förutom film, även opera och teater från världsscenerna. Konsthallen har som syfte att ge upplevelser och sprida kunskap inom bildkonstområdet genom utställningar och inköp av svensk och internationell samtidskonst av hög kvalitet. På ett liknande sätt utgår Bio Roxy från en vilja att visa film av hög konstnärlig kvalitet, med stor geografisk spridning, för kommuninvånare i alla åldrar. Båda har ett särskilt ansvar att arbeta mot barn och unga. Till konsthallen finns ett konstnärligt råd kopplat. För att få struktur på kommunens övergripande insatser inom bildkonstområdet och som styrdokument för det konstnärliga rådet ska det finnas en kommunal konstpolicy.

OpenART har en unik position som Skandinavians största biennial för samtidskonst i det offentliga rummet. OpenART syftar till att utmana allmänhetens upplevelse av konst och samtidigt främja en lokal och internationell konstdialog. Därtill stärker OpenART kommunens varumärke som kulturkommun.

Örebro kommun är huvudägare och Region Örebro län delägare av Länsmusiken i Örebro AB, som utgör regionens största enskilda kulturinstitution. Länsmusiken har till ändamål att erbjuda invånare i Örebro kommun och län professionell konsertverksamhet av hög konstnärlig kvalitet genom en egen fast ensemble: Svenska Kammarorkestern är en av de ledande internationella kammarorkestrarna och har framträtt på många berömda konsertscener. Genom att konsertsalen i konserthuset har goda tekniska och

akustiska förutsättningar finns möjligheter att framföra större orkesterverk samt att ta emot gästspel av stora orkestrar. I huset kan också nya spelplatser och verksamheter rymmas vilket bidrar till ökad genrebredd.

Örebro kommun är också delägare i Länsteatern i Örebro AB där Region Örebro län är huvudägare. Länsteatern har till uppdrag att producera teater av hög konstnärlig kvalitet för barn, unga och vuxna i hela Örebro län. Örebro länsteater ska vara en fri och obunden kraft som genom sitt konstnärliga arbete initierar, kritiserar och reflekterar över de processer som skapar samhället.

Örebro Läns Museum med Länsarvet och ArkivCentrum är två externa kulturarvsinstitutioner som bedriver professionell verksamhet med offentligt stöd.

Kulturella och kreativa näringar

Det finns flera framgångsrika exempel på kulturella och kreativa näringar i Örebro. I några av dessa bidrar skattemedel till att skapa stabilitet, att möjliggöra utveckling eller att underlätta marknadsföringen. Även om det finns förmåga i kommunen att bidra till organisering och utveckling av de idéer och förslag som producenter, arrangörer, kreatörer och eldsjälur presenterar så är det en utmaning att planera för hur kommunen bäst kan bidra till att de kulturella näringarna växer och ger både jobb och upplevelser åt såväl invånare som besökande från andra orter.

De fastighetsägare som ställer sina fastigheter och tomter till förfogande för olika större kulturevent kan också ses som delar av de kreativa näringarna. Företag som bedriver kultursponsring innebär en annan möjlighet för stöd till kulturverksamhet i allmänhet och till KKN-området i synnerhet.

Därför ska Örebro kommun

- utifrån kommunens konstpolicy ge det konstnärliga rådet huvudansvar för konstnärlig gestaltning av det offentliga rummet
- tillsammans med andra aktörer verka för att skapa bättre ekonomiska, lokalmässiga och konstnärliga förutsättningar för kommunens kulturinstitutioner och professionella kulturskapare
- tillsammans med andra aktörer verka för att det utvecklas och skapas fler utbildningsmöjligheter för verksamma kulturskapare
- tillsammans med andra aktörer verka för bättre möjligheter för aktiva professionella kulturskapare i Örebro att kunna leva på sitt konstnärskap
- stärka förutsättningarna för en kulturell infrastruktur med goda villkor för konstpolitiken samt stödja en lokalt angelägen kulturproduktion

Mötesplatser och arenor för kultur

I hela Örebro kommun finns en lång rad exempel på mötesplatser och arenor för kulturaktiviteter. Förutom etablerade spelplatser för organiserad kulturverksamhet som konsertlokaler, teatrar, biografier, fritidsgårdar, konsthall och gallerier kan kultur bedrivas på andra platser. Exempelvis uppstår spontant i parker, i naturen, caféer, restauranger, föreningslokaler på arbetsplatser, torg och idrottsarenor – kort sagt var än människor samlas.

Två samhällsfunktioner har speciell vikt som mötesplatser för kultur, i kraft av deras samhällsuppdrag: dels skolan – kommunens största och viktigaste kulturinstitution för barn och unga, dels folkbiblioteken som är den enda kommunala kulturverksamhet som enligt lagen ska främja kulturell verksamhet.

Skola och bibliotek har därtill ett gemensamt uppdrag som handlar om läsning. Läsförmåga har en stor samhällelig och individuell betydelse. Läsning är grundläggande för demokratiskt deltagande, lärande och utbildning samt för individens möjligheter i arbetslivet. Det övergripande nationella målet är därför att alla i Sverige, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur. De läsfrämjande verksamheterna i skolan och på biblioteken är Örebro kommuns bidrag till att uppfylla de nationella målen.

Kultur och skola

Skolan är den enda sociala och kulturella samlingsplats som når alla barn och ungdomar i kommunen oberoende av var de bor eller vilken bakgrund de har. Skolan har ansvar för att ge alla elever förutsättningar att utveckla sin förmåga till eget kreativt skapande och ett ökat intresse för att ta del av samhällets kulturutbud och det levande kulturarv som omger oss. Alla elever ska också erbjudas möjligheter att uppleva olika uttryck för kunskap och bildning, pröva och utveckla olika konstnärliga uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar genom att uppleva kultur.

Skapande skola är namnet på ett bidrag som kan sökas från statens kulturråd med syfte att stärka samverkan mellan grundskolan och det professionella kulturlivet. Skapande skola är tänkt att vara ett komplement till skolornas egen kulturbudget.

Kulturskolan

Örebro kommunala kulturskola ska vara tillgänglig för alla barn och unga oavsett personliga förutsättningar som till exempel funktionsnedsättning eller kunskaper i svenska. Genom en bredd av insatser är det viktigt att Kulturskolan verkar för att de hinder som finns för inkludering rättas till.

Verksamheten vid Kulturskolan handlar om ämnesverksamhet, det vill säga erbjudanden om ett stort utbud av kurser inom konstområdena för barn och ungdomar. Det finns även kurser på teckenspråk och kurser för barn och unga med någon form av funktionsnedsättning. Ett annat uppdrag, Kultur för lust och lärande, handlar om att etablera integrerade arbetsformer mellan Kulturskolans och grundskolans pedagoger och stimulera de estetiska läroprocesserna som nämns i läroplanen för grundskolan. Ett tredje uppdrag berör stadsutveckling – det inkluderar samverkan med föreningar, studieförbund och kulturinstitutioner.

Ett viktigt utvecklingsområde för Kulturskolan är de öppna gratisverksamheter som ökar tillgängligheten till kultur för alla barn. Tillsammans med fritidsgårdar och bibliotek erbjuder Kulturskolan till exempel skaparverkstäder där barnen kan prova på olika konstarter. Det gör det möjligt för barnen att välja fördjupning och anmäla sig till Kulturskolans ämnesverksamhet, eller till andra kulturaktörer. Genomgående finns behov av att Kulturskolan stärker sin funktion som konstnärlig mötesplats och frizon för barn och unga.

Folkbibliotek och skolbibliotek

Folkbibliotek och skolbibliotek hänvisas till Örebro Kommuns biblioteksplan (Km 374/2017).

Kultur för ökad attraktionskraft

Kulturutbudet bidrar i hög grad till att göra Örebro till en attraktiv kommun. Tidigare erfarenheter från stora evenemang har bidragit till stadens och regionens attraktionskraft. Ett exempel på det är att de stora arrangörs- och bokningsbolagen ofta lägger in Örebro i sina turnéplaner för sina artister. Örebro har under de senaste åren utvecklats till en festivalstad för nyproducerad musik och nyskapande konst.

Två offentliga aktörer i Örebros kulturliv bedriver verksamhet av högsta internationella klass och har därigenom nått stora internationella framgångar: Svenska Kammarorkestern och konstbiennalen OpenART. Svenska Kammarorkestern genom att framträda på de stora världsscenerna, OpenART genom att locka konstnärer i världsklass att ställa ut sina verk i Örebro.

Kulturturism

De olika kulturverksamheterna har en stor dragningskraft för att locka besökare till Örebro. Förutom kulturinstitutionerna finns unika kulturmiljöer och byggnadsminnen i staden och på landsbygden – bruksmiljöer, kyrkor, herrgårdar och slott som bidrar ytterligare till kommunens attraktion. Örebro äger i Wadköping, Svampen och Örebro slott några av länets mest uppmärksammade kulturmiljöer. Statistik visar att deras attraktionskraft är stor – inte minst för utländska turister. Därför är det angeläget att Örebro utvecklar och tillvaratar sina kulturmiljöer och ökar marknadsföringen omkring dem. Örebro kommun är delägare i det kommunövergripande marknadsbolaget Örebrokompaniet som har uppdraget att marknadsföra platsen Örebro. Örebrokompaniet inriktar sig främst på destinationsutveckling med ett speciellt fokus på att locka till sig stora möten och evenemang. Örebrokompaniet har därför en nyckelfunktion för kommunens kulturturism. God samverkan med kulturinstitutionerna är en framgångsfaktor om Örebrokompaniet ska uppnå sina mål.

Därför ska Örebro kommun

- använda de internationellt framgångsrika kulturaktörerna och de stora evenemangen för att öka kommunens attraktionskraft
- verka för att Örebrokompaniet samverkar med, och tar vara på, de olika kommunala kulturinstitutionerna för att nå Örebro kommuns mål kring delaktighet och tillgänglighet för både turister och invånare
- utveckla och ta till vara sina olika kulturmiljöer och öka marknadsföringen av dem.